

17 mei 2023

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Internationalisering (en ook mogelijk bij de Ad) Een beschouwing... (ook even zuidelings kijkende naar de 'Graduaat')

1 Inleiding

Hogescholen en universiteiten in ons land gaan een spannende fase in. De prognoses voor de instroom zijn bekend en die lijken voor het hbo niet erg gunstig uit te vallen. Het wo krijgt vooral te maken met maatregelen van de overheid om de internationale instroom fors te gaan beperken, met allerlei aanvullende eisen. Die aanpak scheelt voor vrijwel alle universiteiten meer dan een slok op een borrel (maar zelf spreken ze van een drankje in een gifbeker). De komende maanden zullen de discussies in en rond de Tweede Kamer bol staan van standpunten die over en weer gekleurd zullen worden gebezigd. Maar dat er iets gaat veranderen, dat lijkt wel zeker.

Voor de Ad komt nu pas eigenlijk de internationalisering om de hoek kijken, vijf jaren na de verzelfstandiging. Het aantal Engelstalige trajecten is nu nog op een halve hand te tellen, met als gevolg dat uitwisseling van studenten (los van Vlaanderen, rond de 'Graduaat', en Noorwegen) nog niet heftig op gang is gekomen. Maar dat zal zeker gaan gebeuren, en daarin kunnen de plannen die OCW op tafel gaat leggen vanaf het begin van een dergelijke nieuwe fase worden meegenomen.

In de OCW-brief aan de TK van een paar weken geleden maakte de minister een lijstje bekend met onderwerpen waarover hij met alle betrokkenen afspraken wil gaan maken. Interessant, dat zeker. Het biedt ook de gelegenheid om te bezien of en hoe de Ad daarin is mee te nemen. Een paar gedachten, voorzetten, plannetjes en suggesties, in het kader van een potje brainstormen.

2 Onderwerpen voor afspraken

Hier de lijst met de aangedragen onderwerpen. Ze staan stuk voor stuk in de kaders. Vervolgens nemen we de vrijheid voor allerlei opmerkingen, als het gaat om de Ad (en in de marge de Vlaamse Graduaat). Veel betreft een blik werpen in de toekomst, maar ja, waarom niet, nu het nog kan...

2.1 Inleidende tekstje

Ik ben met de onderwijsinstellingen in gesprek om voor de zomer van 2023 tot hernieuwde afspraken te komen die bijdragen aan het beheersen van de internationale studentenstromen. Enkele van deze afspraken worden vooruitlopend gemaakt op het introduceren van wettelijke instrumenten, andere afspraken kennen een structureel karakter. Mijn insteek is om afspraken te maken over:

Het gaat aldus om een mix van aanpassingen binnen de wetgeving, bindend als zodanig, met allerlei aspecten van de structuur die wordt gebruikt bij de internationale aanpak in ons land, zoals het hebben van studenten en de vormgeving van het onderwijs. Het is wel interessant om te merken dat er eerst (breed gedragen?) afspraken moeten zijn gemaakt alvorens te komen tot het wettelijk vastleggen van voorschriften. Dat kan best wel een lange tijd gaan duren, in ons poldermodel.

Omdat de Ad vooral aan het begin van een internationaliseringstraject staat, is het goed om vast te stellen wat de belangrijkste onderdelen ervan kunnen en misschien ook wel moeten zijn. Er wordt al geruime tijd samengewerkt met Vlaamse instellingen, door managers en programmacoördinatoren, kijkend naar de Graduaat, de Vlaamse Ad. Studenten werken aan gezamenlijke projecten, maar ook de uitwisseling met andere landen komt op gang. Er moet dan wel aan allerlei voorwaarden worden voldaan, formeel en informeel. Verderop komen we met een aantal opties.

2.2 *Uitdrukkingsvaardigheid en leerresultaten*

- a. het toetsen of de competenties op het gebied van Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid, die de Taalunie in haar referentiekader aanreikt, zijn verwoord in de beoogde leerresultaten van hun opleidingen;

Een mooie edoch toch wat wollig geformuleerde doelstelling, met 'verwoord', 'beoogde' en 'referentie'. Het daarmee maken van afspraken en dan vooral over het kunnen controleren of dit ook gebeurt en tevens op de juiste wijze, zal niet gemakkelijk worden. Moet er een 'taalpolitie' komen, onder de vlag van de NVAO, om bij een accreditatie dit onder de loep te nemen? Het zal wel uitdraaien op het uitspreken van vertrouwen in elkaar, met mogelijk een aantal globale criteria waarmee snel is na te gaan hoe de hier bedoelde competenties zijn verwoord. Het geldt overigens voor alle opleidingen, in het Nederlands, Engels, Duits en mogelijk andere talen.

'Tuurlijk hebben we opgezocht wat het referentiekader aanreikt. Op de website van de Taalunie is daarover een document te vinden:

<https://taalunie.org/publicaties/212/taalcompetent-in-het-hoger-onderwijs>

Het stuk is recentelijk opgesteld door een groep experts uit Nederland en Vlaanderen. Als de NVAO hier iets mee moet gaan doen, kunnen ze die ervaringen eveneens bij de Zuiderburen gebruiken – ook voor het Graduaat als de Vlaamse Associate degree. Of toch maar niet?

Uit het kader hebben we een aantal stukken geplukt, interessant voor degenen die hier in de toekomst mee te maken krijgen. Eigenlijk lijkt het erop dat alle onderwijseenheden zullen moeten worden 'doordrenkt' met eisen die aan de taal worden gesteld, dus het Nederlands, om als afgestudeerde in ons land aan de slag te kunnen gaan. We zijn dan wel een bijzonder land als het gaat om de internationale oriëntatie en de daaruit voortvloeiende samenwerking, maar de basis ligt volgens de overheid toch hier in ons kikkerlandje.

Eerst hier hetgeen over het kader wordt gezegd, als doelstelling:

Kader voor een taalcompetieversterkend aanbod aan hogescholen en universiteiten

Het kader beschrijft vier aspecten van taalcompetentie die in elke opleiding aandacht verdienen, omdat ze voorwaarden zijn om in het hoger onderwijs tot leren te komen en om persoonlijke, professionele en maatschappelijke doelen te bereiken. Bij elk van deze aspecten worden de elementen genoemd waar studenten tijdens hun opleiding ondersteuning bij nodig kunnen hebben. 'Taalcompetent in het hoger onderwijs' bouwt voort op de adviezen in 'Vaart met taalvaardigheid' (Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren 2015), op het werk van de projectgroep 'Uitdrukkingsvaardigheden' (2020-2021) en op het rapport 'Taalcompetentie in het Nederlands van Nederlandstalige studenten in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen' (Jansen e.a. 2022).

Helder. Dus elke opleiding. De Ad, Bachelor en Master. Het is duidelijk dat men zich hiermee richt op het 'leren', dus de wijze waarop studenten zich de opleidingscompetenties eigen kunnen maken. Niet iedere student, ook niet vanuit het buitenland, bezit al daarvoor de benodigde vaardigheden, en zeker niet als het gaat om het gebruik van het Nederlands. Hieronder de lijst die men geeft met betrekking tot 'het communiceren'.

Doelgericht en adequaat communiceren is geen vanzelfsprekendheid. Van studenten in het hoger onderwijs kan dan ook niet verwacht worden dat ze vanzelf beschikken over de inzichten en vaardigheden die daarvoor nodig zijn. Voor opleidingen ligt een taak weggelegd om hun studenten daarin te ondersteunen. Dat veronderstelt dat opleidingen hun studenten helpen met:

1. spreek-, schrijf-, luister- en gespreksvaardigheden (verder) ontwikkelen;
2. een breed talig repertoire opbouwen, bestaande uit een algemene en een vakspecifieke component;
3. (talige) keuzes leren maken die het beste passen bij de context, het medium, het doel en de doelgroep;
4. verschillende strategieën leren hanteren om complexe boodschappen en informatie helder, doelgericht en gestructureerd over te brengen;
5. de houding en vaardigheid versterken om verzorgd, begrijpelijk en inclusief te formuleren;
6. passende communicatie- en presentatiemiddelen leren hanteren.

Vervolgens heeft men dit mede vertaald naar type opleidingen, dus ook de Ad en de Graduaat. Hier de inleidende tekst ervan, samen met een schema waarin die verschillen zijn terug te vinden.

Hoe opleidingen hier concreet invulling aan kunnen geven, is mede afhankelijk van het type opleiding. Om hen hierbij te helpen, worden hieronder enkele globale verschillen tussen de opleidings-typen schematisch weergegeven.

De aspecten die in het schema worden aangereikt, zijn afgeleid van de descriptoren in de clusters 'context' en 'communicatievaardigheden' uit het EQF/NLQF en worden beschreven in termen van taal, taalcompetentie en de doelstellingen van dit kader.

	Associate degree Graduaat	Bachelor	Master
Communicatie- vaardigheden	Studenten communiceren doelgericht. Studenten passen hun communicatie aan aan doel en doelgroep. Studenten kennen de conventies die gelden in de voor hen relevante contexten en in hun toekomstige beroepspraktijk.		
Doelgroep	Studenten (leren) communiceren met leeftijdsgenoten, vrienden en familie, medestudenten, docenten, stagebegeleiders, collega's, leidinggevend en/of andere relevante derden.	Studenten (leren) communiceren met leeftijdsgenoten, vrienden en familie, medestudenten, docenten, stagebegeleiders, collega's, leidinggevend (wetenschappelijk/ beroepsmatig), en/of andere relevante derden.	
		Studenten (leren) communiceren met een specialistisch en niet-specialistisch publiek.	
Context	Studenten communiceren in bekende en minder bekende contexten, voornamelijk binnen het eigen vakdomein, ook internationaal.	Studenten communiceren in bekende en minder bekende contexten binnen en buiten het eigen vakdomein, ook internationaal.	Studenten communiceren in bekende, minder bekende en meer abstracte contexten binnen en buiten het eigen vakdomein, ook internationaal.
	Studenten communiceren in wisselende contexten, inclusief minder eenduidige contexten.		

Op zichzelf is dit een prima voorzet. We geven nog twee andere 'vertalingen', om te laten zien hoe een en ander bruikbaar is in te zetten.

Uit de zgn. Dublin Descriptoren voor de Short Cycle Higher Education (Bolognaproces)
'Kan communiceren met gelijken, leidinggevend en cliënten over begrip, vaardigheden en werkzaamheden'

Beschrijving van niveau 5 in Nederland (uit het document van het Landelijk Platform Ad)
"Doelgericht communiceren over eigen rol, taken en opbrengsten in het eigen team en naar direct-betrokkenen."
Onder doelgericht wordt verstaan dat de Ad'er communicatie inzet om te verbinden tussen beleid en uitvoering. De Ad'er is zich bewust van de boodschap, de eigen rol en van de ontvanger. De Ad'er wordt verondersteld te kunnen reflecteren op het effect van de communicatie op de eigen rol, die van het team en de directbetrokkenen. Vervolgens kan de Ad'er de conclusies van de reflectie vertalen in vervolgacties met betrekking tot de rol, taak en opbrengsten waar de Ad'er samen naar toe werkt.

Het betekent dat voor de Ad al duidelijke afspraken bestaan voor het opnemen van deze competenties in de huidige opleidingen. De vertaling naar Engelstalige opleidingen is dan zeker interessant en ook uitdagend. Mogelijk kan dezelfde werkgroep die de beschrijving voor niveau 5 heeft opgesteld daarmee aan de slag gaan, met andere experts uit landen die eveneens met deze aspecten van opleidingen op niveau 5 te maken hebben gehad of daarmee zullen gaan krijgen.

2.3 Nu al nadere afspraken opleidingstaal

b. de mogelijkheid introduceren om nadere afspraken te maken over de opleidingstaal vooruitlopend op nadere wetgeving;

Ook weer heel 'onderhandelingsgevoelig' te noemen. 'Mogelijkheid' voor nadere afspraken... een aanpak die veel ruimte laat voor 'landje-pik' rond het gebruik van de opleidingstaal. Wel geeft de overheid aan dat er nadere wetgeving is aantocht is, en dan zou het voor de hand liggen om daarvan nu al meteen de contouren zichtbaar op tafel te leggen. Daarvan zijn die nadere afspraken af te leiden.

Voor de Ad-opleidingen zou via het Landelijk Platform hierover kunnen worden meegepraat, mede omdat er onder die vlag al een werkgroep aan de slag is gegaan. Het lijkt ons voor de hand te liggen om alle opleidingen sowieso in het Nederlands aan te bieden, gelet op de relevantie voor de regionale arbeidsmarkt. Maar er zijn dan altijd veel aanvullende opties, ook in samenspraak met de Vlaamse collega's die zich tevens willen richten op internationalisering. Volgende week op de Landelijke Ad-dag wordt overigens al in een workshop een en ander onder de loep genomen.

Natuurlijk is er altijd sprake van scenario's die vallen onder 'Internationalisation at Home', dus via het binnen het Nederlandse programma onderdelen laten uitvoeren met het oog op hetgeen zich elders afspeelt of op samen met studenten in andere landen aan bepaalde opdrachten en projecten werken, in een andere taal.

Opties...

Maar denk eens aan opties, waarbij voor delen van een opleiding, vooral in het tweede jaar, gebruik kan worden gemaakt van onderwijseenheden in een andere taal. Die hoeven niet verplicht te zijn (tenzij dat gewoon bij de studie hoort, dus bij het opleidingsprofiel).

Hier een paar suggesties.

- Uitwisseling van studenten bij stages...
- Idem, als het gaat om projecten rond internationale ontwikkelingen...
- Idem, voor afstudeeropdrachten...
- Verzorgen van een minor...
- Idem, van keuzevakken...

Duaal - werkplekieren

Een belangrijke insteek kan worden gehanteerd bij duale Ad-opleidingen in Nederland en de graduat-opleidingen in Vlaanderen. Bij de Graduaat moet wettelijk gezien een derde van het programma zich afspelen op een werkplek. Recent is duidelijk geworden dat dit een zeer grote uitdaging is vanwege het intensieve karakter van deze opleidingen en het sterk moeten leunen op de budgetten voor de hogeschool, dus via een vorm van kruisfinanciering.

In samenhang met de teruglopende bekostiging in het algemeen kan het aanbod van de opleidingen in gevaar komen, zeker nu ze een duidelijk succes vormen. De Vlaamse overheid is kennelijk niet bereid op basis daarvan extra geld te fourneren.

Maar ook hierbij is in het kader van de internationale contacten van alles te bedenken, al moet er dan wel meer moeite voor worden gedaan:

- Werken voor een aantal maanden in een ander land, met gebruikmaking van bedrijven die internationaal bezig zijn...
- Samenwerken met bedrijven in andere landen bij de afstudeeropdracht...
- Inbouwen van een Engelstalige minor, met het oog op het doen van een Engelstalige Bachelor in het buitenland...

Het zal vooral zaak zijn dat in de besprekingen die gaan komen, wordt gewaakt over het kunnen opzetten van constructies waarbij deels wordt gewerkt in een andere taal, en dan zodanig dat de studenten altijd nog een keuze hebben voor een Nederlandse afstudeerrichting.

Doorstroom naar een Bachelor

We komen er nog wel op terug, maar hierbij kan alvast worden gewezen op het hebben van de parallelle leerlijnen naar de Bachelor. Hetgeen wordt afgesproken voor een Ad-opleiding kan mogelijk leiden tot problemen bij het vinden van een geschikt aanvullend bachelorprogramma. Omge-

keerd kan het ook, als de bacheloropleidingen hun eigen weg proberen te vinden bij de internationale aanpak, zonder te bezien wat de effecten zijn op de instroom vanuit de Ad's. Het zal in ieder geval een uitdaging worden om toch leerwegen samen te stellen die vier jaren studie vragen.

Het zou overigens ook weer een aanzet kunnen zijn voor het gaan nadenken over een eigenstandig aanvullend bachelorprogramma, als er dus binnen de verwante bacheloropleidingen geen richting overblijft die past bij die Ad'ers. Dan kan ook zo zijn als de Ad in het Engels is en de Bachelor niet.

2.4 Werven in het buitenland voor regionale arbeidsmarkt

c. het enkel actief werven in het buitenland voor opleidingen die zich richten op de regionale arbeidsmarkt(tekorten) en verder de huidige terughoudendheid te blijven betrachten;

Interessant als we in gedachten houden dat Ad's zich nadrukkelijk richten op de regionale arbeidsmarkt en ook pas zijn toegestaan als ze aanvullend op mbo-4 en de Bachelor zijn, bij banen en functies die zich richten op niveau 5. Maar het gaat hier uiteraard om de universiteiten die zich vooral in de periferie van ons land bevinden en al vele jaren lang zien dat jongeren in de grote steden in de Randstad een studie willen volgen, met alle consequenties van dien – ook voor de regionale arbeidsmarkt.

OCW wil een soort beoordelingskader gaan ontwerpen, met een controle (vooraf?), voor de werwing in het (verre) buitenland. De hogescholen en universiteiten moeten duidelijk kunnen maken welke opleidingen zich nadrukkelijk op de regio richten als het gaat om de werkgelegenheid voor afgestudeerden. Daarmee kan worden voorkomen dat ze toch weer over het gehele land aan de slag gaan, daarmee de andere instellingen in de wielen fietsend. Misschien kan dit ook worden meegenomen als ze nieuwe opleidingen aanvragen, gelet op de ROA-voorspellingen...

Een interessant (toekomst-)scenario is wellicht dat er door hogescholen nadrukkelijk wordt geworven voor de regionaal ingebedde Ad-opleidingen, maar wel met de boodschap dat deze studenten vervolgens kunnen doorgaan voor een (Engelstalige) bacheloropleiding. Het is misschien te zien als een vorm van 'omzeilen', net als dat kan bij het hanteren van een numerus fixus voor een bacheloropleiding.

Mogelijk is er ook een rol weggelegd voor het NUFFIC, als organisatie die bij de internationalisering is betrokken. Moeten dan alle wervingscampagnes en het 'international recruitment' via deze organisatie gaan lopen?

2.5 Stopzetten voorbereidend jaar

d. de wijze waarop het voorbereidend jaar voor internationale studenten zonder vo-diploma op het benodigde niveau (lees: ter voorbereiding voor een bacheloropleiding) kan worden stopgezet ;

Deze situatie doet zich vooral voor bij de universiteiten. Men werft jongeren in het buitenland die niet in het bezit te zijn van een equivalent van het vwo-diploma (of desnoods een propedeuse-getuigschrift van een buitenlandse hogeschool of universiteit). Ze worden in een jaar alhier klaargestoomd voor specifieke, particuliere en andersoortige examens (mogelijk gekoppeld aan het staats-examen als de betrokkene het Nederlands beheerst).

Daarvoor zijn allerlei instituten opgericht, in samenspraak met de universiteiten als het gaat om het erkennen van het 'papiertje' en het daarmee voldoen aan de eis dat de instelling zelf mag bepalen of iemand aan de toelatingseisen voldoet – vergelijkbaar wat een Nederlandse jongere dient te hebben gevolgd. Overigens kan de betrokkene al 21 jaar of ouder zijn en dan is dit gemakkelijker te regelen.

In de afgelopen jaren is gebleken dat dit leidt tot een ondoorzichtige situatie (zoals ook een paar jaren geleden in onze nieuwsbrief is uitgezocht). Er kan worden 'gespeeld' met deficiënties en andere omissies in de vooropleiding. Ook is niet altijd helder wat de status van het buitenlandse diploma is, en zo zijn er meer aan kanttekeningen te plaatsen.

Het betekent dat alleen maar jongeren kunnen worden ingeschreven als ze hier kant-en-klaar aan het studeren kunnen gaan slaan. Dat vraagt om veel meer geregeld met buitenlandse organisaties die veelal hierbij bemiddelen en zorgdragen voor het verzamelen van het benodigde bewijs. Ook hierbij zal het NUFFIC (en mogelijk SBB voor mbo-4) kunnen worden ingeschakeld.

2.6 Actief begeleiden naar de Nederlandse arbeidsmarkt

- e. een effectieve manier om internationale studenten actief te begeleiden richting de Nederlandse arbeidsmarkt, en hierover te rapporteren;

Ook weer een bijzondere afspraak, tricky allemaal, zeker als het gaat om de controleerbaarheid ervan op een objectieve wijze. Er zit dan wel een rapportage aan vast, maar we nemen aan dat door DUO, CBS of andere organisaties best kan worden nagegaan waar de afgestudeerden blijven. We nemen ook aan dat elke instelling stukken moet gaan ophoesten, want hoe kun je anders 'actief' iets vormgeven.

Er zou een verplichting aan kunnen worden gekoppeld om de afgestudeerden (anoniem) een vragenlijst toe te sturen, net zoals dat nu door het ROA onder meer geschiedt, om te bezien wat er is gebeurd, maar ook om na te vragen hoe die oriëntatie op de Nederlandse (regionale) arbeidsmarkt is vormgegeven.

Overigens kent in die arbeidsmarkt ontzettend veel bedrijven en organisaties die internationaal handel drijven en betrokken zijn bij allerlei soorten dienstverlening. Het is voorstelbaar dat juist daarbij buitenlandse studenten goed inzetbaar zijn.

Voor de Ad-studenten zou in dit kader kunnen worden gedacht aan meer duale constructies. Als men in het eigen land een opleiding op niveau 4 heeft gedaan, is het vinden van een baan alhier best mogelijk. Het er vervolgens een Ad-opleiding aan koppelen moet zonder meer mogelijk zijn. In Vlaanderen moet er toch al een deel op een werkplek worden gedaan, dus ook hierbij kunnen scenario's worden bedacht.

Maar goed, er zullen best veel vragen opduiken als deze afspraak verder geconcretiseerd dient te gaan worden. Paar aandachtspunten:

- Kijken we verschillend naar studenten uit Europa en daarbuiten...
- Gaat het om de 'tekort-beroepen' en hoe weet je dat over twee of vier jaren...
- Hoe definieert een instelling de eigen markt...
- Hoe kennen ze de ontwikkelingen aldaar...
- Hoe zit het met de formele macrodoelmatigheid...
- Welke functies komen in aanmerking en wie bepaalt dat buitenlandse studenten hiervoor in aanmerking komen...

2.7 Voertaal primair Nederlands binnen de instelling

- f. als voertaal binnen de instelling (anders dan de opleidingstaal), primair het Nederlands te hanteren, indien nodig tweetalig. Dit zal in het bijzonder moeten gaan gelden voor alle besluiten (met inbegrip van beschikkingen richting de studenten en het personeel);

Zo, die afspraak zal hard binnenkomen. Moeten de websites dan standaard in het Nederlands en met de optie om daarna alles in het Engels voorgeschoteld te krijgen, zoals omgekeerd nu al bij een aantal universiteiten het geval is? Het zal wel moeten als alle besluiten in principe in het Nederlands moeten worden gecommuniceerd – en dan ook in de richting van a.s. studenten omdat bijvoorbeeld toelatingsonderzoeken en de studiekeuzecheck in voorkomend geval al vallen onder een examencommissie en het College van Beroep.

Het zal behoorlijk wat geld gaan kosten, valt te vrezen (net als in Friesland ook een tweetaligheid is vereist). Alle stukken aanpassen, kijken naar de bewegwijzering in een schoolgebouw, update van instructies, *name it*... Het is derhalve een vorm van een cultuurschok, om het zo te zeggen. Want hoe kan worden aangetoond dat het inzetten van een tweede taal nodig is om met elkaar te communiceren. Iedere student en elk personeelslid moet toch ook Nederlands gaan leren?

En dan ook maar gewoon de Nederlandse naam van de instelling gaan herinvoeren?

2.8 Verantwoordelijkheid huisvesting

- g. de verantwoordelijkheid van instellingen voor goede voorlichting omtrent (beperkte) studenten-huisvesting, waarbij instellingen hierover tijdig overleggen met de betrokken gemeente (zoals ook vastgelegd in het Landelijk actieplan studentenhuishuisvesting 2022-2030,) en alleen gericht internationale studenten werven wanneer er voldoende huisvesting voor hen is;

Dit vergt een behoorlijke planning op de wat langere termijn. Het sleutelwoord hierbij is toch zeker 'tijdig'. Ook is lastig vast te stellen wat een voldoende voorraad kamers is, zeker bij het begin van een studiejaar. Hierbij zal een overlegstructuur nodig zijn met alle betrokken partijen, om na te gaan wat er tot nu toe fout is gegaan, om vervolgens de komende jaren te monitoren wat er zoal nog wel of niet (meer) kan en tevens al gaandeweg gebeurt.

Kun je een student weigeren als deze toch op eigen houtje komt en tevens een kamer vindt? Moet dit allemaal dus keihard worden vermeld op de websites en in de wervingscampagnes? Studenten zeggen nu dat als ze geen kamer kunnen vinden, dat een instelling gewoon niet mag werven in het buitenland zonder bepaalde garanties. Maar ja, die worden ook niet afgegeven voor de Nederlandse studenten.

Misschien is het een idee om een 'totaal-pakket' in de aanbieding te doen, met als bij pakket-reizen. Dus iemand betaalt een bepaald bedrag voor het collegegeld en de huur voor een half jaar (want dan komt er altijd wel weer meer lucht op de kamermarkt). Daaraan kan ook nog wel het een en ander worden gekoppeld aan 'services', maar dat is nader te bezien – zoals het lidmaatschap van een studentenvereniging, recht op ondersteuning bij problemen, noem maar op.

Er wordt gesproken over 'de gemeente', maar studenten kunnen ook best terecht in de regio. Misschien dan 'bussen' laten rijden zoals in de VS... met vaste opstapplaatsen en andere arrangementen?

Even een bericht uit Ierland. Daar zijn nu zo'n 80.000 mensen uit de Oekraïne. Een derde van de hotelkamers in Dublin is voor deze personen bestemd. Het gevolg is dat de kamerprijzen schrikbarend hoog zijn, maar ook dat er veel studenten bij zijn gekomen. Dat is op zichzelf niet erg want Ierland is een kenniseconomie, en hoogopgeleiden zijn van harte welkom. Maar de budgetten zijn niet in voldoende mate verhoogd en dat is dan wel weer een groot probleem.

En u weet toch dat in Portugal de gemiddelde leeftijd van de 'gezin-verlater' ruim 33 jaar is? Hier is dat ruim 23 jaar, al loopt de leeftijd nu toch ook wel snel op...

2.9 Beheersing Nederlandse taal (vaste dienst)

h. de beheersing van de Nederlandse taal voor anderstalig onderwijzend personeel in vaste dienst;

Dit was ook wel te verwachten, gelet op de ergernis die vaak opdook over het verengelsen van de samenleving binnen een instelling.

Maar het is ook van belang voor de rechtsgeldigheid van allerlei voorschriften en de zaken die in een onderwijs- en examenregeling staan. De Engelse taal kent haar eigen 'eigenaardigheden' en vaak zijn allerlei begrippen in het Nederlands voor meerdere uitleg vatbaar. Maar omgekeerd ook, denkend aan zoiets als 'beroepsopleiding' in het mbo en hbo, met in de internationale context het hebbende over 'vocational education' resp. 'professional education'. We nemen dus aan dat de Nederlandse tekst formeel geldt.

2.10 Doorontwikkeling internationale dimensie

i. de doorontwikkeling en implementatie van de internationale dimensie binnen het curriculum, bijvoorbeeld via de international classroom.

Prima om daarover verdere afspraken te maken, met voldoende ruimte binnen de huidige wet- en regelgeving.

We hebben uiteraard gekeken naar wat kan worden verstaan over de international classroom. Daarbij kwam bijna vanzelfsprekend de Universiteit Maastricht bovendien. Hier een aantal stukjes die van de website zijn geplukt.

Goals of the International Classroom (Universiteit Maastricht)

There are a variety of activities related to the International Classroom Programme, but all of them aim to contribute to four primary goals:

- to promote a culture of inclusion and respect that is welcoming to all students, regardless of their cultural background

- to prepare students for the global labour market
- to contribute to the internationalisation strategy of Maastricht University in education and research
- to develop activities for staff and students that support the development of intercultural communication skills

At Maastricht University, we're focused on the development of our International Classroom, a place where differences become strengths. And we have a great number of differences—more than 50% of our students and over 40% of our academic staff come from abroad, representing more than 100 different countries. This gives UM the most international university population in the Netherlands. We also welcome more than a thousand foreign exchange students each year, while approximately 40% of our own students gain international experience by participating in study abroad programmes.

3 Tot slot

Hetgeen nu op de afsprakenlijst van de minister en zijn secondanten staat, als inbreng voor de onderhandelingen met de Tweede Kamer en daarmee dus ook de onderwijsorganisaties, zal een heleboel stof doen opwaaien. Geen storm in een glas water, dat is wel helder. Ook als maar een aantal van die zaken doorgang gaat vinden, heeft het plan al een duidelijke impact op het handelen van hogescholen en vooral universiteiten.

Er zou komend studiejaar al zichtbaar moeten zijn wat het niet actief op beurzen in het buitenland mogen staan werven met zich meebrengt. Hoewel, er zijn voldoende bureaus en organisaties actief die best hun eigen wegen kennen, om studenten hier aan de bak te brengen. Gaat OCW deze studenten actief benaderen om te vragen hoe ze hier terecht zijn gekomen? Zullen de universiteiten simpelweg de studenten die via alternatieve kanalen hier zijn gekomen, niet ondersteunen als het gaat om kamers en andere faciliteiten?

Het zou misschien kunnen leiden tot minder buitenlandse studenten in steden zoals Amsterdam. Mogelijk komen er dan meer kamers 'op de markt', ook als beleggers zich terugtrekken – denkend aan veel minder tijdelijke verhuuropties. Het is koffiedik kijken, dat is zeker.

Voor de Ad-opleidingen is het zo dat dit soort vormen van internationalisering pas nu echt op gang kan gaan komen. Veel van de afspraken die nu zullen worden gemaakt, hebben betrekking op de master- en bacheloropleidingen. Maar zoals hier al gemeld, dan hebben de effecten aldaar ook een bepaalde uitstraling op het verzorgen van Ad-opleidingen. Komen er meer buitenlandse studenten hier om een Ad te gaan doen, om mogelijk regionaal aan de slag te gaan of door te studeren voor een Bachelor? Beide scenario's moeten in de gaten worden gehouden. Iets voor het Landelijk Platform Ad dus.